

ЗЯМЛЯ ЧЫСТЫХ

Куды рушыць Пакістан?

Цэнтрыйская партыя «Тэхрык-е-Інсаф» («Рух за справядлівасць») на чале з колішнім капітанам зборнай Пакістана па крыкеце Імранам Ханам стала пераможцай на ўсеагульных выбарах, атрымаўшы 116 з 272 месцаў у Нацыянальнай Асамблеі (ніжняй палаце парламента) краіны. Следам ідзе «Пакістанская мусульманская ліга», якая мае 64 мандаты. На трэцім радку апынулася левацэнтрыйская «Пакістанская народная партыя» з 43 крэсламі. Паколькі ніводнае палітычнае аб'яднанне не атрымала проста большасці ў парламенце, партыі праводзяць перагаворы аб стварэнні кіруючай кааліцыі, якая ў далейшым сфарміруе новы ўрад краіны. Прыход апазіцыі да ўлады ў Пакістане мае каласальнае значэнне для рэгіёна, дзе цяпер рэгулярна сутыкаюцца інтарэсы Кітая і ЗША. Прафесійнага гульца ў крыкет і вядомага крытыка Амерыкі Імрана Хана аддзяляюць ад пасады прэм'ера толькі працэдурныя фармальнасці. Дарэчы, ён ужо абвясціў, што 11 жніўня мае намер прыняць прысягу ў якасці новага кіраўніка ўрада. Куды ж рушыць Пакістан?

АД АРЫЯЎ ДА ЯДЗЕРНАЙ ЗБРОІ

Крыху «навігацыі». Ісламская Рэспубліка Пакістан («пакістан» у перакладзе з мовы ўрду — «зямля чыстых») — дзяржава ў Паўднёвай Азіі. Абмываецца водамі Аравійскага мора на поўдні, мяжуе з Іранам на паўднёвым захадзе, Афганістанам на паўночным захадзе і поўначы, Кітаем на паўночным усходзе і Індыяй на ўсходзе. Пакістан — шостая па колькасці жыхароў краіна ў свеце (з насельніцтвам 207,7 мільёна чалавек, паводле даных перапісу мінулага года) і другая (пасля Інданезіі) — па колькасці мусульманскага насельніцтва.

У III-III тысячагоддзях да н. э. на гэтай тэрыторыі быў цэнтр адной з найстарэйшых цывілізацый у гісторыі чалавецтва — Харапскай. У II тысячагоддзі да н. э. тэрыторыя Пакістана засялілі арыі. У выніку паходаў Аляксандра Македонскага ўзмацніўся ўплыў элінскай культуры. Пасля тут утварылася магутнае Кушанскае царства — першы ачаг распаўсюджвання будызму. Пасля тут пачынаецца распаўсюджванне ісламу. У XIII ст. тэрыторыя ўваходзіць у склад Мангольскай імперыі.

У XIX стагоддзі тэрыторыя сучаснага Пакістана была захопленая англійскімі войскамі і ўключана ў склад Брытанскай Індыі. Адным з духоўных заснавальнікаў сучаснай краіны лічыцца паэт Мухамад Ікбал, кіраўнік Мусульманскай Лігі. Менавіта ён прапанаваў у 1930 годзе стварыць незалежную мусульманскую дзяржаву. Назву для яе яшчэ ў 1933-м прапанаваў студэнт-мусульманін Чаўдхуры Рахмат Алі, які вучыўся ў Кембрыджы. Такім чынам з'явіўся акронім, утвораны з назваў гісторыка-культурных рэгіёнаў: «П» — Пенджаб, «А» — Афгані, «К» — Кашмір, «С» — Сіндзі, а «тан» — Белуджыстан. У 1947 годзе пры падзеле Брытанскай Індыі ўтварылася суверэнная дзяржава Пакістан, у якую ўвайшлі паўночна-ўсходнія і паўночна-заходнія раёны Індастана пераважна з мусульманскім насельніцтвам.

У 1990-х адбываецца актыўнае развіццё ядзернай праграмы краіны (стартвала яшчэ ў 1972-м) пад кіраваннем Абдулы Кадзіра Хана, што стала прычынай умяшчэння ЗША

санкцый супраць Пакістана. Як сцвярджаюць ваенныя эксперты, у канцы XX стагоддзя ў Ісламабада было да дзясці ядзерных зарадаў на аснове ўрану і да пяці — на аснове зброевага плутонію. Вынікам інтэнсіўнай працы на працягу трох дзесяцігоддзяў сталі выпра-

баванні ядзернай зброі на палігоне Чагаі ў правінцыі Белуджыстан на мяжы з Афганістанам. Цяпер Пакістан — адзіная краіна ісламскага свету, якая мае ядзерную зброю.

Да таго ж варта мець на ўвазе тое, што з пачатку 2000-х гадоў паўночна-заходні рэгіён дзяржавы Вазірыстан з'яўляўся апорай руху «Талібан». У 2004-м талібы захапілі тут фактычную ўладу. Праўда, пасля тэракта 11 верасня 2001 года Пакістан афіцыйна спыніў падтрымку рэжыму талібаў і падтрымаў актыўныя дзеянні ЗША супраць гэтага руху.

ТАТАЛЬНАЯ ПЕРАМОГА

Падчас цяперашняй выбарчай кампаніі партыя Імрана Хана заваявала шмат месцаў не толькі ў парламенце, але і ў правінцыйных асамблеях. Гэта рэдкая дасягненне для Пакістана. Галоўны заклік Хана — рэфармаваць сістэму кіравання, якая ў значнай ступені заснавана на сетках патранажу і асабістых сувязяў. Галасы яму прынес лозунг барацьбы з карупцыяй, нацэлены супраць дзвюх палітычных дынастыяў — Шарыфа і Бхута (адпаведна «Пакістанская мусульманская ліга» і «Пакістан-

ская народная партыя»). Перамога Хана, на думку экспертаў, сімвалізуе стомленасць краіны ад палітычных і эканамічных крызісаў.

Як заўважыла ng.ru старшы навуковы супрацоўнік Інстытута ўсходазнаўства РАН Наталля Замараева, «Партыя справядлівасці параўнальна маладая, ёй каля дваццаці гадоў. Гэта азначае, што праходзіць змена палітычных эліт». І ў Пенджабе, найбуйнейшай правінцыі, дзе пражывае 53 працэнты насельніцтва краіны, Хан заваяваў амаль палову месцаў у правінцыйным сходзе. «Гэта азначае, што патэнцыйна ён мае магчымасць сфарміраваць урад не толькі ў цэнтры, але і ў найбуйнейшай правінцыі. Гэта татальная перамога», — лічыць эксперт.

СТАЎКА НА МАЛАДЫХ

Перадвыбарчая кампанія 65-гадовага Імрана Хана была арыентавана на маладых выбаршчыкаў — у 208-мільённай Пакістане 64 працэнты насельніцтва маладзейшыя за 30 гадоў. Пры гэтым краіна вельмі кансерватыўная. Падчас кампаніі Хан часта выкарыстоўваў антыамерыканскую і ан-

літычных пасадаў. Дарэчы, у тым, якое паміж імі падабенства і якія адрозненні, Трамп і Хан неўзабаве могуць пераканацца асабіста, калі сустрэнуцца ў верасні ў Нью-Ёрку на пасаджэнні Генеральнай асамблеі ААН.

ХАН ЦІ ПРАПАЎ

Пакінуўшы крыкет — адзін з самых папулярных відаў спорту ў Пакістане, — Хан актыўна займаецца палітыкай з 1996 года. Ён стаў адным з найбольш папулярных палітыкаў у краіне, яго мітынгі нязменна збіралі тысячы прыхільнікаў. Праўда, з тых часоў, як яго фота з'яўлялася ў гламурных часопісах, а паклонніцы палявалі на яго аўтограф, сам Хан змяніўся. «У свеце Імран Хан па-ранейшаму вядомы як чэмпіён па крыкеце, які прывёў Пакістан да перамогі на чэмпіянаце свету 1992 года. Аднак з тых часоў ён стаў паслядоўнікам кансерватыўнага ісламу і нядаўна ажаніўся са сваёй духоўнай настаўніцай, якая хавае твар пад чадрай», — піша The Guardian.

Частка прыхільнікаў Хана, якія прытрымліваюцца менш радыкальных поглядаў, адварнулася ад яго з-за нядаўніх заяў, у якіх ён абараняў юрыдычную сістэму руху «Талібан». Пасля гэтых выказван-

няў экс-спартсмен нават атрымаў мянушку «Талібан Хан».

Акрамя таго, праціўнікі Хана таксама абвінавачваюць яго ў тым, што ён дабіўся перамогі пры дапамозе пакістанскіх вайскоўцаў, і адкрыта называюць яго крэатурай пакістанскіх сілавікоў. Хоць у новага прэм'ера, у адрозненне ад яго папярэднікаў, ёсць багатае мінулае ў выглядзе знаёмстваў са знакамітасцямі і ўплывовымі людзьмі, ён у любым выпадку будзе залежаць ад генералаў, лічачы эксперты. «Пакістанскія вайскоўцы, якія прывялі Хана да ўлады, хочучы вярнуць свае інвестыцыі», — згадвае gazeta.ru меркаванне вядучага эксперта Gulf State Analytics і Вашынгтоне Тэадора Карасіка. Эксперт таксама нагадвае, што многія пакістанскія прэм'еры не змаглі доўга ўтрымацца ва ўладзе.

Як адзначае gazeta.ru, сам Хан, падобна, добра разумее агульны расклад. У аўтабіяграфічнай кнізе «Пакістан. Асабістая гісторыя», апублікаванай у 2011 годзе, ён згадвае пра гэта. «Пакістан — гэта краіна, дзе палітыка заўсёды была гульнёй для злачынцаў і ахвотных незаконна ўзбагачацца, і любы, хто кіне выклік гэтаму статус-кво, нават чалавек з маёй папулярнасцю, — можа быць арыштаваны», — пісаў палітык.

ТРЫНАЦЦАТЫ КРЭДЫТ

Як стала вядома, новы ўрад Пакістана мяркуе звярнуцца ў Міжнародны валютны фонд па самую вялікую крэдытную лінію ў гісторыі краіны — ад \$10 млрд да \$12 млрд, піша The Financial Times са спасылкай на інфармаваныя крыніцы. План будзе прадстаўлены Імрану Хану неўзабаве пасля яго ўступлення на пасаду прэм'ер-міністра. Пакістан перажывае валютны крызіс, і знешняя дапамога можа забяспечыць выхад з яго. Паводле апошніх даных, валютныя рэзервы пакістанскага цэнтрабанка скараціліся да \$9 млрд, гэтай сумы не хапае нават для таго, каб забяспечыць бесперабойны імпорт у краіну на працягу двух месяцаў пры захаванні бягучых аб'ёмаў.

Крэдыт МВФ стане ўжо трынаццатым для Пакістана. Апошні раз гэтая краіна звярталася ў МВФ у 2013 годзе, тады яна атрымала \$5,3 млрд. Пакістан актыўна карыстаецца дапамогай Паднябеснай: у мінулым фінансавым годзе Ісламабад атрымаў ад кітайскіх камерцыйных банкаў крэдыты на \$5 млрд.

Захар БУРАК.

